

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. ПРАВНИ ОСНОВ

Правни основ за доношење ове стратегије садржан је у члану 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05–исправка, 101/07 и 65/08, 65/08, 16/11, 72/12 и 44/14), којим је утврђено да Стратегијом развоја Влада утврђује стање у области из надлежности Републике Србије и мере које треба предузети за њен развој.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Имајући у виду постојеће стратешко опредељење Републике Србије у области избеглиштва и расељеништва дефинисано и остваривано у складу са Националном стратегијом за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период од 2011. до 2014. године („Службени гласник РС”, бр. 17/11), и овим предлогом утврђују се и настављају основни правци стратешког деловања и започети процеси реализације у овој области утврђених циљева и задатака. У том смислу овим предлогом предвиђена су четири стратешка циља, и то: стратешки циљ 1 – У циљу унапређивања услова за достојанствен и одржив повратак избеглица у Републику Хрватску и Босну и Херцеговину, као и за пуно остваривање стечених права у земљама порекла, дипломатским активностима и информисањем међународне заједнице указивати на проблеме и тражити отклањање истих, стратешки циљ 2 – Створити потребне услове за избеглице, посебно за најугроженије категорије избеглица — појединаца и породица који су одлучили да живе у Републици Србији, да равноправно са свим другим грађанима решавају своје основне животне проблеме и интегришу се у локалну заједницу, стратешки циљ 3 – Побољшати животне услове најугроженијих категорија интерно расељених лица, појединаца и породица, тако да остварују приступ правима, услугама и ресурсима, у складу са законом, као и други грађани и да решавају своја основна животна питања и стратешки циљ 4 – Заштита интереса интерно расељених лица у приступу и остваривању права у месту порекла.

Имајући у виду да је постојећа Национална стратегија донета за период од 2011. до 2014. године и да су и даље актуелни приоритети и потреба да се наставе у овој области предвиђене активности, овом стратегијом се, уз праћење новонасталих нормативних оквира и друштвених околности, обезбеђују процеси потребних праваца реализације.

Наиме, Република Србија је данас, 21 годину од почетка оружаних сукоба и избеглиштва, још увек међу земљама са великим бројем избеглица и једна од пет земаља у свету са дуготрајном избегличком кризом. Од избеглих лица која су од 1991. године уточиште потражила у Републици Србији скоро више од 250.000 особа стекло је држављанство и лична документа Републике Србије. И поред наведеног, у Републици Србији у овом тренутку и даље борави нешто више од 43.000 особа које су у избегличком статусу. Поред тога, на територији Републике Србије ван Косова и Метохије, борави 210.000 лица интерно расељених са ове аутономне покрајне.

С обзиром на већ започете и постојеће активности Републике Србије у обезбеђивању услова да се лицима која су одлучила да се интегришу у Републику Србију обезбеде трајна решења, постављени су основи и спроводе се активне мере за успостављање и рад регионалног оквира за обезбеђивање трајних решења. Од 700 колективних центара у којима је живело 50.000 људи, затворено је преко 680, и предузимају се активне мере на решавању стамбених потреба.

И даље се ради на повратку у Републику Хрватску и Босну и Херцеговину. Што се тиче Републике Хрватске и приступа правима лица која су избегла са тих подручја, као и оних лица српске националности која су тамо остала да живе, и поред одређеног напретка постоје још многа отворена и нерешена питања. Враћање станарских права и обнова имовине, конвалидација радног стажа и неисплаћене пензије, статус боравка и држављанства за повратнике, поврат пољопривредних имања законским власницима,

учешће у процесу приватизације, питања несталих лица и безбедносна ситуација повратника, као и остала питања којима је неопходно омогућити олакшане и убрзане процедуре да се повратницима и расељенима гарантује и обезбеди да у потпуности уживају основна људска права, захтевају континуиран процес њихове реализације и активне регионалне сарадње.

Такође значајан правац регионалног деловања у решавању неопходних питања, обухвата решавање стамбених потреба избеглих лица. У том смислу, министри спољних послова Републике Србије, Републике Хрватске, Босне и Херцеговине и Црне Горе, на Министарској прегледној конференцији о решавању питања избеглица на Западном Балкану, одржаној дана 7. новембра 2011. године у Београду, потписали су Заједничку министарску декларацију о окончању расељавања и обезбеђивању трајних решења за угрожене избеглице и расељена лица. Саставни део наведене декларације чини и Регионални програм стамбеног збрињавања планиран да се спроводи паралелно у четири земље у периоду од пет година.

Наведени регионални програм у погледу избеглих лица обезбеђује решење за 27.000 домаћинстава, од чега за 16.780 избегличких породица у Републици Србији, и то у наредних пет година. Од укупне вредности овог регионалног пројекта, који износи 583 милиона еура, на донаторској конференцији одржаној у априлу 2012. године, прикупљено је 261 милиона еура. Од тога, око 150 милиона еура опредељено је за решавање стамбених потреба избеглица у Републици Србији. Главни донатори су Европска унија и Влада Сједињених Америчких Држава.

Према овом програму, предвиђено је да сви колективни центри у Републици Србији буду затворени, уз истовремено обезбеђивање лицима која у њима бораве других стамбених решења. Избеглим лицима, нарочито најугроженијим избеглицама, омогућава се да добију станове уз могућност да их откупе или монтажне куће или сеоска домаћинства са окућницом, или пак да добију грађевински материјал за изградњу или завршетак стамбених објеката које су почели да граде. Регионални програм стамбеног збрињавања у Републици Србији предвиђа четири врсте стамбених решења, и то: изградњу и доделу 10.000 стамбених јединица за социјално становање у заштићеним условима са могућношћу откупа, изградњу и доделу 1.200 монтажних кућа, откуп 2.000 сеоских домаћинстава са окућницом и доделу 3.580 пакета грађевинског материјала.

Република Србија је до сада поднела захтев за пет потпројекта – први, вредан 2.212.500 евра, за изградњу и доделу 70 монтажних кућа и доделу 125 пакета грађевинског материјала, други, у вредности од 13.062.936 евра, за изградњу и доделу 200 стамбених јединица и 120 монтажних кућа, откуп 250 сеоских домаћинстава са окућницом и доделу 300 пакета грађевинског материјала, трећи, укупне вредности 13.642.918 евра, за изградњу и доделу 235 станова и 80 монтажних кућа, откуп 50 сеоских домаћинстава са окућницом и доделу 350 пакета грађевинског материјала, четврти, у вредности од 11.987.751 евра, за изградњу и доделу 261 стамбених јединица, 30 монтажних кућа, откуп 70 сеоских домаћинстава са окућницом и доделу 300 пакета грађевинског материјала и пети, у укупној вредности 46.773.758 евра усмерених на изградњу и доделу 1.262 стамбених јединица, откуп 200 сеоских домаћинстава са окућницом и доделу 250 пакета грађевинског материјала. Свих пет потпројекта су одобрени и започети су процеси потребни за њихову реализацију.

Носилац активности на спровођењу Регионалног програма стамбеног збрињавања у Републици Србији је Комесаријат за избеглице и миграције.

Паралелно са овим, Република Србија предузима и мере и активности на решавању проблема расељених лица са АП Косово и Метохија, углавном средствима из буџета Републике Србије и донацијама из иностранства. Донето је низ стратешких и подзаконских аката и спроводе се мере и активности неопходне за заштиту права повратка и побољшање услова живота и интерно расељених лица, нарочито кроз програме безбедног и одрживог повратка и побољшања услова становања док су у расељеништву.

Имајући у виду актуелност и потребу континуитета у реализацији изнетих стратешких питања, циљева, мера и активности, број лица на која се односе, као и обим започетог процеса решавања стамбених потреба који је потребно што скорије решити,

неопходно је овим актом омогућити да се, у складу са још увек постојећим условима, потребама и реалним могућностима Републике Србије, обезбеде и активно одвијају процеси њихове реализације.

У том смислу, доношење Националне стратегије за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период од 2015. до 2020. године омогућиће да се и у предстојећем периоду правовремено спроведу утврђена и очекивана стратешка опредељења, тиме и одговори потребама државе и очувају разлози хуманости и основних људских права.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНЕ СТРАТЕГИЈЕ

Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период од 2015. до 2020. године дефинисана је са ослоном на потребне стратешке и специфичне циљеве, мере и активности Републике Србије и узимајући у обзир већ започете процесе и у међувремену настале друштвене околности. Њоме се омогућавају континуирани наставак и реализација циљева, мера и активности у области избеглиштва и расељеништва, постојани рад на очувању и унапређењу хуманих услова за живот ових лица и да се започет процес решавања њихових стамбених потреба односно побољшања услова становања на што скорији и ефикаснији начин спроведе до краја.

Велики број избеглица и интерно расељених лица која тренутно бораве на територији Републике Србије и потреба хитног решавања њихових основних животних питања подразумева широк обим послова и активности, те је примена овог механизма за омогућавање спровођења утврђених стратешких циљева неопходна, како би се све потребне мере и активности потпуно и сврсисходно спровеле. Обезбеђивање адекватног решења једно је од најзначајнијих питања за избеглице и интерно расељена лица, нарочито ако се имају у виду специфичан положај и околности у којима се ова лица налазе. У том смислу и трајно решавање њихових стамбених потреба, односно побољшање услова становања, постављено је као једно од приоритетних циљева које је неопходно остварити.

Националном стратегијом се одговара актуелним друштвеним и државним потребама Републике Србије, нарочито у погледу питања која решава и броја лица на која се иста односи и истом се предвиђају мере и активности потребне за њено адекватно и доследно спровођење. Тиме се обезбеђује да се остане на путу чврсте решености и политичке воље да се на целовит и ефикасан начин свим избеглим и интерно расељеним лицима понуди предвиђена помоћ и омогући да самостално и на најбољи начин донесу одлуку о својој будућности, те да се за њих постигну трајна решења.

Ова Национална стратегија усклађена је са међународним стандардима, Уставом Републике Србије, постојећим стратешким опредељењем, нормативним актима и друштвеним оквиром Републике Србије, те се истом, у складу са наведеним, и потврђују и обликују потребна стратешка деловања.

Поред наведеног, ова стратегија прати и шири стратешки правац Републике Србије да се на ефикасан и правовремен начин реше питања заштите и побољшања положаја свих категорија миграната, те је њено доношење потребно како би се обезбедило доследно спровођење циљева и приоритета утврђене миграционе политике. Тиме и шире, да се одговори постојећим потребама државе и очувају разлози хуманости и основних људских права.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Средства за реализацију ове стратегије обезбеђују се из различитих извора: Из буџета Републике Србије на разделу Комесаријата за избеглице и миграције, из буџета локалних самоуправа, из донаторских средстава, средстава Регионалног програма

стамбеног збрињавања, програма и пројеката који ће се развити на основу ове стратегије и њеног акционог плана, као и из других доступних извора.

Средства за реализацију Стратегије су обезбеђена Законом о буџету Републике Србије за 2015. годину („Службени гласник РС”, број 142/14), раздео 46, Комесаријат за избеглице и миграције, функција 070, извор 01, Програм 1001 Унапређење и заштита људских и мањинских права и слобода, Програмска активност 0013 Подршка присилним мигрантима и унапређење система управљања миграцијама и то: Уредбом о утврђивању Програма подстицаја за спровођење мера и активности неопходних за достизање утврђених циљева из области управљања миграцијама у јединицама локалне самоуправе, за 2015. годину („Службени гласник РС”, бр. 23/15) на економској класификацији 463 у висини до 315.000.000 динара и Уредбом о утврђивању програма коришћења средстава за решавање стамбених потреба и друге програме интеграције избеглица у 2015. години („Службени гласник РС”, бр. 15/15) на економској класификацији 463 у максималном износу до 200.000.000 динара и на економској класификацији 472 у максималном износу до 75.000.000 динара (укупно на економској класификацији 463 износ од 515.000.000 и на економској класификацији 472 износ од 75.000.000 динара). Висина средстава за 2016, 2017. и наредне године утврђиваће се уредбама за наведене године у оквиру одобреног буџета.

Средства за програме подршке избеглицама и интерно расељеним лицима реализују се и средствима које обезбеде јединице локалне самоуправе, као и кроз доступна средства донатора.

У погледу Регионалног програма стамбеног збрињавања учешће Републике Србије у програму стамбеног збрињавања првенствено се састоји од инфраструктурно опремљеног земљишта намењеног за изградњу стамбених објеката за индивидуално и колективно становање. Такође, средства која су опредељена у буџету Републике Србије за решавање стамбених потреба избеглица представљаће учешће Републике Србије у овом регионалном пројекту, с обзиром да је Високи Комесаријат Уједињених нација за избеглице потврдио да су мерила за утврђивање реда првенства за решавање стамбених потреба избеглица из Уредбе о ближим условима и мерилима за утврђивање реда првенства за решавање стамбених потреба избеглица („Службени гласник РС”, број 58/11) истоветна са критеријумима угрожености који су предвиђени Регионалним програмом стамбеног збрињавања.

Поред наведеног, током 2015. године, наставиће се са реализацијом пројеката намењених решавању питања избеглица и интерно расељених лица а који се финансирају инструментом предприступне помоћи Европске уније за 2012. годину, првенствено намењених подршци затварању колективних центара у укупном износу од 9,5 милиона евра.